

Politični ogled.

Država SHS.

Zadnja nedeljo sta bila v Beogradu dva važna politična shoda. Zborovali so neodvisni radikali, somišljeniki pokojnega Stojana Protića, in pa zemljoradniki. Prvi so ostro obsodili korupcijo, ki so jo nepošteni voditelji zanesli v nekdanje slavno in priznane voditeljske srbskega ljudstva — radikalno stranko, izjavili so se za trajen in pošten sporazum s Hrvati in Slovenci ter so končno naglašali, da je treba delati za združenje vseh Jugoslovancev v skupni, sporazumno urejeni državi. Zemljoradniki so naglašali svojo pripadnost k kmečki zeleni internacionali, obsojali so poprejšnjo Pašić-Pribičevićevo vladno, sedanjim vladam pa izrekli zaupanje in zagotavljali podporo.

Kralj se je vrnil v Beograd, sprejel je vladnega predsednika Davidovića, potem notranjega ministra Petrovića, ki je poročal o svojem sestanku z Radićem in hrvatskimi poslanci v Zagrebu, in tako se kljub lažem in grožnjam opozicije pričakuje, da te dni vstop štirih hrvatskih poslancev v vladno.

V Zagrebu je v nedeljo zboroval glavni odbor Radićeve stranke, ki je sestavil obširno spomenico o kljubovalnosti in upiranju raznih upravnih činiteljev na Hrvatskem, pristašev Pašića in Pribičevića napram dobrim in nujnim naredbam sedanje vlade. To spomenico je eden od hrvatskih poslancev takoj po sebi odnesel v Beograd in bo gotovo služila kot najboljši dokaz nepoštenega in državi skrajno škodljivega postopanja Pašić-Pribičevićeve družbe. Poprej je tudi sam notranji minister ugotovil v Zagrebu, kako so iz hujšajočih namerenosti proti Hrvatom pristaši poprejšnje vlade iz upravnih in oficirskih krogov pošiljali napačna in skrajno lažnja poročila svojim listom v Beograd in pa tudi na dvor.

Med radikali so vedno večji spori. Ko je pred nekaj dnevi okolišni strankin odbor zboroval v Sabcu, je eden od bivših ministrov predlagal, naj se iz stranke izključi poslanec Ranković vsled nepokornosti napram vodstvu stranke. Večina zborovalcev je ta predlog ogorčeno odbila, češ, naj gredo iz stranke rajši korupcionisti s Pašićem vred, kot pa poslanec, ki ima pogum in poštenje, da korupcijo obsodi in razkrije.

Bolgarija.

Bolgarsko notranje ministristvo je opozorilo našo vladu, da so makedonski komiti odredili nekim svojim članom, naj gredo v našo državo in ubijejo nekatere važnejše politike v masčevanje smrti komitskega voditelja Todor Aleksandrova. Bolgarska vlada hoče s tem opozorilom dokazati, da nima nobenih zvez s makedonsko komitsko organizacijo. Na naši strani je dovolj vzroka za sum, da sporočilo in zatrdilo sedanje bolgarske vlade ni iskreno, zlasti ko se vidi, kako makedonski komiti, ki jih vodi Aleksandrov naslednik general Protogerov, še vedno pomagajo bolgarski vladi preganjati in ubijati zemljoradniške in delavske opozicionalce.

Pred dobrim tednom so se že razširile vesti, da je bil poskušen atentat na bolgarskega carja Borisa. To je bolgarska vlada nekaj časa zavračala, potem je pa le prepustila iz Sofije vesti, da je bil atentat res poskušen, da se carju k sreči ni ničesar zgodilo in da je napadelec zaprt. Atentat se je sprva prikrival, da ne bi trpela od vladnih krogov toliko naglašena priljubljenost carja med narodom, pozneje se je pa stvar le pustila v javnost, da lahko služi vladi kot nekaj dokaz nasprotstva med njo in med makedonskimi revolucionarji.

Nemiri v Rumuniji.

Rumunsko ljudstvo razven bogatinov in vladnih pristašev je silno nezadovoljno z upravo, najhujše se pa godi prebivalcem Besarabije, ki so pod pravo strahovladno vojaštva in oboroženih vladnih pristašev. Zadnji čas so izbruhnili kmetijski upori, ki se niso zadušili, četudi je že na obeh straneh več sto mrtvih in se vzdržuje po lahke dostopnih krajih najnasilnejša vojaška oblast s prekinim sodom in z drugimi čisto vojaškimi nasilnimi ukrepi. Vlada pripisuje vse nemire ruski agitaciji in noče pripoznati, da goní njena slaba uprava ljudstvo v obup.

Težave Društva narodov.

Ko je Društvo narodov osvojilo soglasni predlog med nasprotnim angleškim naziranjem o razorožitvi in med francoskim naziranjem o varnosti in jamstvu, se je od važnih strani začel ogrožati svetovni mir. Društvo narodov ni še ni na jasnem, kdo se more pravzaprav smatrati za nasprotnika. Našo mejo n. pr. ogrožajo makedonski in albanski komiti in naš zastopnik je Društvu narodov opravičeno staviti zahtevo, naj se med nasprotnike vstavejo tudi komiti in naj se preišče, katera država jih podpira. Če se za nasprotnike označujejo samo države, potem ogrožanje od strani komitov ne bo prenehalo in vlade se bodo izgovarjale, da z njimi nimajo nobenih zvez. Velike skrbi dela Društvo narodov tudi državljanska vojna na Kitajskem. Vodja protivladnih ustašev Čong-Co-Lin uživa razne podpore od strani Japoncev in kitajska vlada lahko vsak čas zatoži japonsko državo kot svojega nasprotnika. Japonci dovoljujejo ustaškemu generalu prevoz črt po svojem ozemlju, podpirajo ga v vojni materijalom, a doslej v določilih za varstvo miru in za mednarodno razsodišče še ni natančno določeno, ali se da tako postopanje smatrati za nasprotniško, ali ne. Japonska vlada je po svojem zastopniku že zahtevala pri Društvu narodov nekaj sprememb pravil v svojo korist in za slučaj obtožbe od kitajske strani.

Zavezniški dolgovi.

Odnosaji med zavezniki so v veliki napetosti radi medsebojnih dolgov in radi dolgov Ameriki. Ko se je s strokovnjaškim predlogom ali Dawesovim načrtom dolo-

čila nemška vojna odškodnina, se je oglašila takoj francoska in italijanska javnost, naj se tudi Franciji in Italiji znižajo dolgovi in razne druge obveznosti, če se že Nemčiji, njunemu upniku, izkazuje tolika prizanesljivost. Anglija je svoje dolgove z Ameriko samostojno uravnala in sedaj ravno tako kot Amerika tirja svoje dolžnike. Italija in Francija pa smatrate za nepravilno, da Amerika iztirjuje vse svoje vojne žrtve v denarju in materijalu, dočim se drugim državam ne povrnejo velike človeške žrtve. V Parizu in Rimu stojijo na stališču, da je v vojni vsak dajal, kar je imel in da naj Amerika od svojih bivših zaveznikov samo nekaj od tega tirja, kar oni od svojih upnikov dobijo, ali pa, kar bi bilo še poštenje, naj izpregleda dolgove, ker je vojna bila vendar skupna stvar in je vsak po možnosti k njej prispeval ali žrtvoval. Od Italije zahteva Anglija vrnitev dolgov s petodstotnimi obrestmi, Amerika se pa še ni izjavila. Italijanski listi zahtevajo odpis dolgov in izražajo skrb, da bo v nasprotnem slučaju vprašanje dolgov še posledica velikih nesoglasij med nekdanjimi zavezniki.

Naša zborovanja.

V Črenšovcih v Prekmurju je bil v nedeljo, dne 28. septembra, velik tabor Slovenske kmetijske zveze, odnosno Slovenske ljudske stranke. Tabor je bil predvsem namenjen doljnoljedavskemu okraju, prišlo pa je tudi veliko mož iz murskoscobotskega okraja. Zboru, ki se je vršil na razsežnem prostoru pri cerkvi, je prisostvovalo gotovo nad 2000 ljudi. Otvoril in vodil je zborovanje nar. poslanec Klekl. Poročilo o političnem položaju je podal poslanec Dr. Josip Hohnjec. Profesor dr. Sušnik iz Murske Sobotice je govoril o šolstvu, tajnik SLS Marko Krajnc pa o gospodarskih zadevah. Končno je poslanec Klekl obširno tolmačil številne resolucije, ki imajo za predmet pritožbe, želje in zahteve prekmurskega ljudstva na političnem, šolskem, gospodarskem in prometnem polju. V posebni resoluciji se razpravlja o proizvajanju agrarne reforme ter se gojijo dosedaj storjene napeke. Poslanec SLS in njegovemu voditelju dr. Korošču je zbor soglasno in z navdušenjem izrazil zaupanje in zahvalo. Poslanec Klekl je v precejšnjem številu zbranim državljanom madžarske narodnosti v njihovem jeziku razložil vsebino govorov in sklenjenih resolucij. Zbor je s svojim veličastnim potekom na vse napravil najboljši utis. — Popoldne je bil v Žižkih orlovski sestanek, kojega so se poleg mladine v velikem številu tudi udeležili starši. Sestanek je vodil dr. Sušnik. Poslanec dr. Hohnjec je mladini govoril podučne in vzpodbudne besede. Poleg deklamacije je bilo na dnevnem redu tudi petje in tamburanje.

Pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. se vrši v nedeljo, dne 12. oktobra, po ranem sv. opravilu v stari šoli shod SLS. Govorita gg. narodni poslanec Bedjanec in tajnik Marko Krajnc.

Prireditve.

PRIHODNJO NEDELJO, DNE 5. OKTOBRA 1924, VSI K SLOVESNI BLAGOSLOVITVI IN OTVORITVI »ORLOVSKEGA DOMA« V ST. ILJU V SLOV. GOR.,

s pričetkom popoldne ob treh s sledečim sporedom:

- ob pol 2. uri: sprejem gostov na kolodvoru,
- ob 2. uri: večernice,
- ob 3. uri: slovesna blagoslovitev Orlovskega doma in slavnostni govor, nato telovadni nastop: proste, vadiateljske in skupinske vaje, vaje s palicami, venčki in vejicami; simbolične vaje, lahka atletika in orodna telovadba. — Nato prosta zabava.

Med prireditvijo in prosto zabavo igra godba Katoliške Omladine.

Vstopnina: sedeži 5 din., stojišča 3 din.

V službu slabega vremena se vrši slavnostna akademija v Slovenskem domu.

Upamo, da se naše slavnostne prireditve v običnem številu udeležijo zlasti gostje iz Maribora.

Bog živi!

K obični udeležbi vabi: Orlovski odsek St. Ilj v Slov. gor.

Telovadni odsek Orel v Ptujju je priredil dne 21. m. m. veliko tombolo v Spuhlji pri Ptujju v svrhu nabave novega telovadnega orodja. Kot glavni dobitki so bili: vreča moke, kletra drv in lep plug in še razni drugi lepi dobitki. Ta lepa prireditve je privabila vso množico zavednega ljudstva iz mesta in okolice v prijazo Spuhljo. Cela prireditve se je razvila v prijetno domačo zabavo in je v vsakem oziru zadovoljivo izpadla. Orlovski odsek v Ptujju se zato tem potom prav pristočno zahvaljuje vsem tvečkam v Ptujju in okolici ter vsem drugim darovalcem za njihovo naklonjenost in dobitke. Bog živi!

Gornja Radgona. Prostovoljno gasilno društvo v Gornji Radgoni priredi v nedeljo, dne 5. oktobra, v prostorih g. M. Koler v Gornji Radgoni »vinsko trgatavo« s šaljivo pošto. Začetek ob 6. uri zvečer. Vstopnina za eseko 5 din. Svira godba na lok. Na obilen obisk ujudno vabi — odbor.

Katoliško prosvetno društvo na Polzeli ima svoj redni občni zbor dne 12. oktobra t. l. v prostorih g. Cizeja ob treh popoldne. V slučaju nesklepnosti se vrši drugi občni zbor eno uro pozneje ne glede na število navzočih. — Odbor.

Spominjajte se Dijaške večerje!

Tedenske novice.

Naši župani. Izvoljeni so v Čukalsku Anton Krait, v Grabonošu Franc Hoffmann, v Ivanjcih Jakob Klemenčič, v Kraljevcih Matija Kukovec, v Megovi Karl Koobek, v Rihatrovcih Andrej Rožman, v Stanetincih Lovro Varnberger, v Ločah Vinko Cugmas, v Kotu Florijan Globovnik, v Vrholjah Josip Skrbinek, v Zbelovem Ciril Pirgucan, v Kozjem Josip Podlinšek, v Dobjem Anton Tržan, na Cvenu Franc Slavič, v Branoslavcih Martin Muršič, v Iljašovcih Ivan Vajš, v Križevcih Franc Skuhala, v Moravcih Jakob Marinič, v Presiki Jakob Štampar.

Mariborske novice. V Mariboru je umrl znani rodoljub, prijatelj in dobitnik dijaštva dr. Pavel Turner. Rajni je bil rodom iz Frana pod Mariborom. Po končanih modro slovnih študijah je bil veliko let vzgojitelj v plemiških rodbinah in je kot tak videl veliko sveta. — Dijaška kuhinja v Mariboru je imela dne 23. septembra svoj občni zbor. Tajnik Dijaške kuhinje dr. Anton Medved, ki opravlja to trudapolno službo že 30 let, je poročal, da je podelilo društvo začetkoma vsaki dan 60—65 srednješolcem obed, proti koncu šolskega leta je število naraslo celo na 75—77. Obed so dobivali dijaki v Dijaškem domu. Iz poročila blagajnika ravnatelja Pirca je bilo razvidno, da je društvo dobilo kot dohodek po prosti hdarovih 67.876 din., izdatkov za obede po 5 din. je bilo pa 79.865 din.; upravnih stroškov je bilo 363.45 din. Pri volitvah v novi odbor so bili voljeni: za predsednika dr. Anton Medved, profesor; za podpredsednika dr. Franjo Rosina, advokat; za blagajnika Matija Pirca, ravnatelj na moškem učiteljski; za tajnika dr. Matija Heric, profesor; za odbornike pa: profesor Fran Vreže, profesor dr. Rostohar in odvjetnik dr. Radoslav Pipuš. Odbor se vsem plemenitim darovalcem najprizrenejše zahvaljuje za izvanredno lepe podpore. A ravnotako iskreno se priporoča še za nadaljno naklonjenost in pomoč. Prošnjikov je letos že sedaj 85, število bo pa še gotovo zdastno naraslo. Radi tega se odbor obrača do vseh blagih in darežljivih src, ne zabite našega društva še vnaprej! — Usposobljenostni izpiti za osnovne in za meščanske šole pred izpraševalno komisijo v Mariboru (na državnem moškem učiteljski) se prične dne 4. novembra 1924 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje naj se vpošljejo potom šolskega vodstva okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najkasneje do 25. oktobra t. l. v rokah izpraševalne komisije. Posebna obvestila o pristupu k izpitu se ne bodo razpošiljala. Predsednik. — Proti mariborskim občinskim volitvam so vložili socijalni demokratje priziv, ki jim pa ne bo nič pomagal. — Zadnji pondeljek se je doigral v Mariboru ta-le slučaj: Ze za več nego na pet let ječe in to radi tatvine kaznovani Schrei se je lotil komaj po izpustu iz zapore v loma. V mestu je vlomil pri Wistanu in odnesel v gotovini 20.000 din. Roka pravice ga je pa kmalu izsledila in uklenjenega so ga hoteli vtakniti v policijski zapor. Ko je policaj prignal uklenjenega Schreia pred policijski zapor in tamkaj pozvonil, je ta trenutek porabil lopov in v verigah utekel izpred policijskih zaporov proti Dravi. Pri Dravi je naletel na železni drog, ki nosi električne žice iz falske elektrarne. S tako silo je uprl zvezane roke ob drog, da so verige popokale in je umoril bil takoj na strehi neke hiše, da bi se tamkaj skril. Policaji so ga zasledovali od vseh strani in ko je skušal uteči po strehi, je omahnil nazaj in priletel ob električne žice. Pri priči je obvisel mrtve na žicah. Ko so ga dvignili z žic, je bil ves črn in po rokah opečen. Schrei ne bo več ogrožal s svojo nepoštenostjo nikogar. Na tisoče Mariborčanov je gledalo to gonjo za vlomilcem, ki je končala s smrtnim izidom za begunca. — Dne 27. septembra smo videli nad Mariborom okoli 23. ure ponoči izredno velik ter bliščeč meteor, ki je padel v smeri proti jugozapadu. Videti je bil na njem sijaj, kakor ga imajo električne žar-nice. Bogzna kje je padel ta meteor na zemljo!

Združitve Dijaške kuhinje in Dijaške večerje v Mariboru. Mariborska Dijaška kuhinja še skrbi desetletja za obed revnejšim dijakom. Lansko leto se je pa po prizadevanju ravnatelja Cirilove tiskarne, g. dr. Anton Jerovška, osnovala Dijaška večerja, ki je preskrbovala revnejše dijake z brezplačno večerjo. Naklonjenosti in radodarnosti vseh slovenskih slojev se imata obe ustanovi zahvaliti, da lahko nudita dijaštvu toplo hrano opoldne in zvečer. Glede prispevanja prostovoljnih darov v denarju in naravi za Dijaško kuhinjo in Dijaško večerjo se je posebno odlikovala dežela. Ob vseh raznih slovesnih prilikah se je kmetijsko ljudstvo z občudovanjem vredno požrtvovalnostjo spominjalo podpore potrebnega dijaštva. Na zadnjem občnem zboru mariborske Dijaške kuhinje, o katerem poročamo med mariborskimi novicami, se je sprožila misel, naj bi se Dijaška kuhinja in Dijaška večerja združili k skupnemu delu. Ta združitve se bo zgodila, kakor hitro bodo za prehrano dijaštva na razpolago nalašč za ta namen preurejeni prostori v mestni kazini. Prepričani smo tudi, da bo naše dobro in usmiljeno kmetijsko ljudstvo tudi po združitvi obeh za naše bodoče razumnostjo tako življensko potrebnih ustanov podpiralo združeno Dijaško kuhinjo in večerjo s isto požrtvovalnostjo, kakor je to storilo dosedaj. Slovenec je radodaren in posebno hvalevredno je, ako kaže to radodarnost napram onim, ki bodo enkrat duševni voditelji našega naroda — napram našemu slovenskemu dijaštvu.

Izkaz darov za Dijaško večerjo v Mariboru (od dne 19. maja naprej). Sporočilo t. Marije Skala, posestnice v Zadržah. Šmarje pri Jelšah, 821 din.; Mestna hranilnica v Mariboru 500 din.; na gostiji Kirbiš-Gojčič Marija v Mariboru gostje nabrali 420 din.; Marijina družba v St. Ilju v Slov. gor. nabrala 300 din.; bogoslovec Andrej Stakne nabral na novi maši g. Ocvirka v St. Petru v Sav. dolini 250 din.; Zadržna gospodarska banka v Ljubljani 250 din.; upravnistvo »Glasnika« odstopilo Dijaški večerji darove za kruh sv. Antona 218.50 din.; Pošinger, Maribor, 200 din.; Kovač Jozefa, Ljubno-Savina, 200 din.; na 30-